

Ks. RYSZARD WOŁOWSKI*

ODPOWIEDZIALNOŚĆ CELEBRANSA
ZA PIĘKNO LITURGII
Możliwość adaptacji po Soborze Watykańskim II

Od momentu stworzenia świata rzeczywistość, w której żyje człowiek podlega nieustannym przemianom. Sam Stwórca zachęca ludzi do ciągłego wysiłku, aby wszelkie zmiany prowadziły do ich rozwoju, obejmującego m.in. płaszczyznę życia egzystencjalnego i nadprzyrodzonego, fizycznego i duchowego. Dotyczy to więc także specyficznej rzeczywistości spraw nadprzyrodzonych, uobecniających się w liturgii, a więc dotyczących sfery, która rozwija wiarę, buduje osobową relację z Bogiem, by ostatecznie prowadzić do uświęcenia człowieka. Jak podaje *Konstytucja o liturgii świętej*, liturgie mogą dotyczyć zmiany wynikające z różnych czynników:

Święty Sobór stawia sobie za cel nieustanne pogłębianie chrześcijańskiego życia wiernych; lepsze dostosowanie do potrzeb naszych czasów tych instytucji, które są skłonne poddawać się zmianom; popieranie tego wszystkiego, co może przyczyniać się do zjednoczenia wszystkich ludzi na łono Kościoła. Dlatego Sobór uznaje, że do jego zadań należy szczególna troska o odnowienie i rozwój liturgii¹.

* Ks. Ryszard Wołowski – kapłan diecezji legnickiej, doktorant Wydziału Teologicznego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego; e-mail: rwolski@vp.pl.

¹ SOBÓR WATYKAŃSKI II. *Konstytucja o liturgii świętej Sacrosanctum Concilium* (4 grudnia 1963). W: *Sobór Watykański II. Konstytucje, dekryty, deklaracje*. Poznań 2008 s. 49.

Ze względu na różne zmiany w życiu społecznym, kulturowym i gospodarczym zachodzące na początku XX w. uznano, iż należy na nowo przyrzeć się zagadnieniom liturgii, która była niezmienna od czasu soboru trydenckiego.

Artykuł ten poświęcony jest szczególnym zagadnieniom, które ukazują istotne zmiany zachodzące w sprawowaniu świętej liturgii, a dotyczące kapłana – głównego celebransa świętych czynności, jego postawy, sposobu celebrowania i sztuki przewodniczenia. Istotną kwestią będzie porównanie rytów sprawowania liturgii przed i po Soborze Watykańskim II, w tym szczególnie Eucharystii. Skupiono się także na ukazaniu aspektów zmiennych oraz niezmiennych w tajemnicy celebrowania misterii sakramentalnych oraz predyspozycji, jakie powinien posiadać celebrans wchodzący w Boską ofiarę paschalną, którą jest celebracja liturgiczna.

1. ZMIANY W SPOSOBIE CELEBRACJI LITURGICZNEJ PO SOBORZE WATYKAŃSKIM II

Zainteresowanie liturgią i jej reformą wzrosło znacznie pod koniec I wojny światowej we Francji i Niemczech. Powodem tego była chęć jak najwierniejszego odtworzenia najczystszej starożytnej liturgii rzymskiej, która charakteryzowała się aktywnym zaangażowaniem ludu w wydarzenie liturgiczne. Te dwa kraje, a także Belgia i Holandia, w największym stopniu wpłynęły w fazie przygotowawczej na opracowanie nowego schematu liturgii². Schemat, o którym mowa, został opracowany w ramach Przygotowawczej Komisji Liturgicznej. Przedmiotem największego sporu okazała się być kwestia zachowania języka łacińskiego w obrządku rzymskim. Osiągnięto konsensus, iż należy zachować język łaciński. Odnośnie do języków narodowych, które uznano za bardzo pożyteczne, ustalono, że konferencje episkopatów poszczególnych krajów mogą prosić Stolicę Apostolską o zezwolenie na użycie języka narodowego w liturgii. Ówczesny papież Jan XXIII 22 lutego 1962 r. wydał konstytucję apostolską *Veterum sapientia* o konieczności zachowania łaciny jako języka Kościoła³.

Kolejną sporną kwestią okazała się sprawa rozszerzenia praktyki Mszy św. koncelebrowanych, co pociągało za sobą także zdefiniowanie teologicznego rozumienia czynnego uczestnictwa wiernych w liturgii. Wszyscy uczestnicy prac nad reformą byli zdania, że istotnie potrzebna jest nowa adaptacja na rzecz bardziej zaangażowanego uczestnictwa wiernych, mieli jednak również świadomość konieczności zachowania granic reformy, aby nie było zbyt dużej ingerencji w sam ryt⁴.

4 grudnia 1963 r. Sobór Watykański II przyjął *Konstytucję o liturgii świętej Sacrosanctum concilium*, promulgowaną przez Pawła VI. Na początku dokumentu

² P. MILCAREK. *Historia Mszy. Przewodnik po dziejach liturgii rzymskiej*. Kraków 2009 s. 141.

³ *Tamże* s. 142-143.

⁴ *Tamże* s. 146.

zaakcentowano niezbędną konieczność reformy, służącej większemu rozwojowi życia chrześcijańskiego i dostosowaniu do potrzeb czasu. Sobór zaznaczył, że jest to ogólne odnowienie liturgii, nie zaś zmiana. Istotne było zachowanie i równość wszystkich uprawnionych rytów wobec tego, co nowe. Kolejnym postulatem okazała się kwestia głębszego uczestnictwa świeckich w liturgii. Polegało ono na pełnym, świadomym i czynnym włączeniu się w obrzędy liturgiczne wiernych świeckich na mocy chrztu, aby lepiej i w łatwiejszy sposób rozumieli misteria i czynili to, co należy do nich z natury rzeczy i na mocy przepisów liturgicznych. Do wiernych świeckich należało zatem wykonywanie aklamacji, odpowiedzi, psalmów, antyfon, pieśni, jak również czynności czy gesty oraz przybieranie odpowiednich postaw ciała⁵.

Sam porządek Mszy św. także uległ zmianom, tak aby wiernym ułatwić bardziej pobożny i czynny udział. To odnowienie miało polegać przede wszystkim na takim układzie tekstów i obrzędów, aby jaśniej wyrażały one święte tajemnice. Miały odznaczać się szlachetną prostotą, odpowiednią długością, dostosowaniem do pojętności wiernych. Porządek Mszy miał być tak ułożony, aby istotne kwestie nie zostały naruszone, lecz aby swoją prostotą uwidaczniały właściwe znaczenie⁶. Podstawowym zagadnieniem okazała się sprawa otwarcia i rozszerzenia skarbcza biblijnego oraz możliwość krótkiego pouczenia w odpowiednich momentach liturgii. Zalecało się stosowanie homilii, zwłaszcza w niedzielę i święta nakazane⁷. W kwestii języka łacińskiego ustalono, że w obrzędach łacińskich zachowa się używanie łaciny, poza wyjątkami określonymi przez prawo szczegółowe. Odnośnie do języków narodowych uznano, że mogą one wnieść bardzo wiele w zrozumienie świętych czynności, a zwłaszcza zrozumienie czytań, pouczeń, jak również niektórych modlitw i śpiewów⁸. Kolejna istotna rzecz dotyczyła przyjmowania Komunii św., a szczególnie tego, że po komunii kapłana wierni przyjmują Ciało Pańskie z tej samej ofiary. Sposób podawania Komunii uległ rozszerzeniu. Za zgodą biskupa istniała możliwość przyjmowania Komunii św. pod obiema postaciami, ze względu na różne ważne momenty w życiu wspólnoty⁹. Poważna zmiana dotyczyła koncelebrowania Mszy św. Ten aspekt uwidacznia jedność kapłaństwa i może być stosowany w następujących wypadkach: Mszy krzyżma świętego, Mszy wieczerzy Pańskiej, Mszy odprawianych podczas soborów, zebrań biskupów i synodów, podczas poświęcenia opata, a także we wszystkich Mszach za zezwoleniem ordynariusza. Każdy kapłan ma także prawo odprawiania Mszy osobno, byle nie równocześnie z koncelebrą w tym samym kościele oraz w Wielki Czwartek¹⁰. Przywrócono także

⁵ *Konstytucja o liturgii świętej Sacrosanctum Concilium* s. 59-73.

⁶ *Tamże* s. 61.

⁷ *Tamże* s. 75.

⁸ *Tamże* s. 67.

⁹ *Tamże* s. 75.

¹⁰ *Tamże* s. 77.

modlitwę powszechną, modlitwę ludu wiernego, zalecaną zwłaszcza w niedziele i święta nakazane: za Kościół święty, za rządzących, za znajdujących się w różnych potrzebach oraz za wszystkich ludzi i o zbawienie świata. Sobór zaznaczył również znaczenie śpiewu w liturgii, przyznając szczególne miejsce śpiewowi gregoriańskiemu, jako własnemu śpiewowi liturgii rzymskiej, nie wykluczając tym samym innych rodzajów muzyki kościelnej. Jako odpowiedni instrument liturgiczny określono organy piszczałkowe, nie zamykając drogi także innym instrumentom¹¹.

29 lutego 1964 r. papież utworzył specjalną Radę ds. Wdrożenia Konstytucji, która przeszła do historii jako tzw. *Consilium*. Pierwsze działania Rady dotyczyły zmian przy udzielaniu Komunii św. 26 września tego samego roku ukazała się instrukcja *Inter oecumenici* o należyтым wykonywaniu *Konstytucji o liturgii świętej*. Instrukcja wprowadzała zmiany w życie od pierwszej niedzieli Wielkiego Postu 1965 r.

Zmiany dotyczące Mszy św. były następujące: celebrans nie odmawia prywatnie części wykonywanych przez lud lub scholę; w modlitwach u stopni ołtarza nie odmawia się Psalmu 42; subdiakon nie trzyma już pateny we Mszy uroczystej; przy ołtarzu nie całuje się dłoni celebransa ani przedmiotów mu podawanych; kapłan odmawia głośno sekretę – modlitwę nad darami; małe podniesienie ulega uproszczeniu; doksologię *Per ipsum* odmawia się głośno; wierni wraz z celebransem śpiewają *Pater noster*; kapłan odmawia głośno embolium; zastąpiono formułę podczas komunii słowami: Corpus Christi oraz opuszczono znak krzyża Hostią nad głową komunikującego, opuszczono ostatnią Ewangelię (prolog Ewangelii św. Jana); zniesiono modlitwę Leona XIII po Mszy; czytania mogą być odczytywane przez lektora lub ministranta.

Instrukcja sprecyzowała także kwestię dopuszczenia języków narodowych do użytku liturgicznego w czytaniach i modlitwie powszechnej, śpiewach części stałych, antyfonach i śpiewach międzylekcyjnych, w aklamacjach, pozdrowieniach i dialogach, w formule przy komunii, w Modlitwie Pańskiej. Mszały powinny posiadać także formularze w języku łacińskim, a duszpasterze winni dbać o to, aby w liturgii nie zaniechano łaciny. Dokument wskazał też potrzebę ustawienia ołtarza w taki sposób, by kapłan mógł odprawiać „twarzą do ludu” oraz nadał konferencjom episkopatów realną władzę w dziedzinie liturgii¹².

¹¹ Tamże s. 77, 101-103.

¹² MILCAREK. *Historia Mszy* s. 181-182.

2. ASPEKT NIEZMIENNY I GRANICE ZMIENNOŚCI W MODYFIKACJI CELEBRACJI EUCHARYSTYCZNEJ

W związku z zaistniałymi zmianami dotyczącymi wprowadzenia w życie *Konstytucji o liturgii świętej* pojawiło się także sporo nadużyć i niepotrzebnych, błędnych interpretacji, co prowadziło do osłabienia granicy między niezmiennymi aspektami liturgii a możliwościami jej modyfikacji. Kolejni posoborowi papieże wskazywali na wielką wagę wierności przepisom liturgicznym, które są odpowiednią drogą do zachowania zdrowej tradycji i uprawnionego rozwoju. Współcześni nam papieże, jak Jan Paweł II czy Benedykt XVI, akcentowali konieczność przestrzegania przepisów liturgicznych. Jan Paweł II zwrócił się z prośbą do Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów o przygotowanie dokumentu, który bardziej szczegółowo będzie przeciwdziałał nadużyciom. Sporządzono taki dokument o nazwie *Redemptionis sacramentum*. Znamienna jest także encyklika Jana Pawła II *Ecclesia de Eucharistia*, w której papież prosi o przestrzeganie ustalonych norm liturgicznych¹³.

Bazując na instrukcji *Redemptionis sacramentum* Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów¹⁴, jak również na *Ogólnym wprowadzeniu do Mszału rzymskiego*¹⁵, można dokonać podziału na aspekty niezmiennie podczas sprawowania Eucharystii oraz te, które mogą ulec modyfikacji.

Elementy niezmiennie podczas sprawowania Mszy św.:

- Msza św. składa się z dwóch głównych, niezmiennych części: z liturgii słowa oraz z liturgii eucharystycznej, które stanowią jeden akt kultu.
- Podczas czytania w kościele Pisma Świętego sam Bóg przemawia do ludu, dlatego nie wolno zastępować lektury Pisma Świętego innego rodzaju treściami religijnymi. Nie wolno zmieniać lub opuszczać przypisanych czytań biblijnych. Odczytywanie Ewangelii należy tylko do wyświęconego szafarza, również wygłaszania homilii nie można powierzać osobom świeckim.
- Pierwsze i niezmiennie miejsce podczas celebracji zajmuje modlitwa eucharystyczna, także niezmiennie pozostają modlitwy przysługujące tylko kapłanowi, jak: oracje, kolekta, modlitwa nad darami i modlitwa po komunii. Należy stosować tylko te modlitwy eucharystyczne, które umieszczone są w *Mszału rzymskim* lub zostały zatwierdzone przez Stolicę Apostolską. Tylko i wyłącznie do kapłana należy odmawianie modlitwy eucharystycznej, podczas której niedopuszczalne jest używanie innych modlitw, śpiewów czy gry organów. Nie wolno także

¹³ *Celebracja sakramentów i sakramentaliów. Materiały liturgiczno-pastoralne dla duchowieństwa i wiernych świeckich*. Red. S. Araszczuk. Legnica 2016 s. 20-23.

¹⁴ KONGREGACJA DS. KULTU BOŻEGO I DISCYPLINY SAKRAMENTÓW. *Instrukcja Redemptionis sacramentum o tym, co należy zachowywać, a czego unikać w związku z Najświętszą Eucharystią*. Poznań 2004 s. 32-41.

¹⁵ *Ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego*. Poznań 2006.

– pomijać w modlitwie imion papieża oraz biskupa, które są wyrazem komunii wspólnoty Kościoła.

- Do ważnego sprawowania Mszy św. należy używać niekwaszonego, czysto pszennego chleba, wino zaś powinno być naturalne, tylko z winogron. Podczas Mszy św. dodaje się do niego odrobinę wody.
- We Mszach św. oraz innych celebracjach liturgicznych nie wolno używać *Symbolu*, czyli *Wyznania Wiary*, którego nie ma w prawnie zatwierdzonych księgach liturgicznych.

Kwestie zmienne, ulegające modyfikacjom bądź możliwe do opuszczenia:

- Obrzędy poprzedzające liturgię słowa, czyli pozdrowienie na wejście, akt pokuty, *Kyrie*, *Chwała na wysokości* i kolekta, mają charakter wstępu, wprowadzenia i przygotowania. W niektórych celebracjach można pominąć obrzędy wstępne lub sprawować je w szczególny sposób.
- Do kapłana, jako przewodniczącego zgromadzenia, należy wygłaszanie zachęt, które mogą być odpowiednio przystosowane, pamiętając, aby zachowały sens i odpowiednią długość. Wolno także kapłanowi dokonać krótkich wprowadzeń po wstępnym pozdrowieniu, ale przed aktem pokuty, do liturgii słowa, przed czytaniem, do modlitwy eucharystycznej, przed prefacją, nigdy zaś w trakcie prefacji, jak również przed rozesłaniem.
- Istnieje możliwość pewnych interwencji podczas celebracji Eucharystii, mianowicie podczas słów powitania, tak aby uwzględnić poziom wiary i sytuację życiową uczestników. Zarówno w celebracji eucharystycznej, jak i celebracji dotyczących wszystkich sakramentów kapłan może zastosować objaśnienie przeżywanej celebracji. Kolejną interwencją kapłana jest możliwość dokonywania wprowadzeń i zakończeń modlitwy powszechnej, zachowując związek z czytaniem i życiem Kościoła¹⁶.

3. SZTUKA PRZEWODNICZENIA CELEBRACJOM LITURGICZNYM

Niewątpliwie sposób celebrowania liturgii jest pewnego rodzaju sztuką i wymaga od celebrującego szczególnych predyspozycji, odpowiednich zachowań, adekwatnych do wykonywanych świętych czynności.

Kto uczestniczy w liturgii, nie może wymagać od posługujących, w tym także od kapłana, przesadnej wielkości kultury, jednakże ma prawo słyszeć modlących się w sposób godny, a nie cierpieć z powodu pogubienia się w myślach, zadyszki i bełkotu¹⁷.

¹⁶ A. SORRENTINO. *Sztuka przewodniczenia celebracjom liturgicznym*. Kraków 2001 s. 107-109.

¹⁷ *Tamże* s. 109.

Konstytucja o liturgii świętej tak uściśla tę kwestię:

Niechaj prezbiterzy dbają o należyte pielęgnowanie wiedzy i umiejętności liturgicznej, aby przez posługę liturgiczną, powierzone im wspólnoty chrześcijańskie z dnia na dzień coraz lepiej chwaliły Boga¹⁸.

Należy zatem zwrócić szczególną uwagę na tego, który przewodzi celebrazjom liturgicznym i wskazać odpowiednie cechy oraz styl, który powinien charakteryzować pośrednika między Bogiem a ludźmi.

Najistotniejszym aspektem sztuki, jaką jest celebrazja liturgiczna, jest potrzeba głębszego zrozumienia przez przewodniczącego istoty liturgii. Ks. Franciszek Blachnicki, założyciel Ruchu Światło-Życie, kapłan żywo włączający się w ruch liturgiczny w Polsce, wskazywał, że „[...] liturgia zakłada zawsze najpierw zrozumienie”. Według wizji soborowej liturgia jest oddaniem czci Bogu „w duchu i prawdzie”, w sposób świadomy i rozumny. Ks. Blachnicki był zdania, że nic tak bardzo nie zabija ducha liturgii, jak bezmyślność, prowadząca do formalizmu i rutyny¹⁹.

Kto staje się przewodnikiem modlącego się ludu powinien przede wszystkim odznaczać się szczególną gorliwością, w poczuciu odpowiedzialności, świadomości i ważności misji, jaka został mu powierzona. Samo celebrowanie Mszy św. jest wielką łaską oraz wielką sztuką. Łaską, ponieważ sam Duch Zmartwychwstałego zbiera wszystkich i tworzy z nich celebracyjną wspólnotę. Sztuką dlatego, że jest to akcja rytualna i symboliczna, która jeśli chce być skuteczna, musi spełniać wymagania komunikacji. Zatem istotną cechą, którą powinien odznaczać się kapłan jest komunikatywność i więź ze wspólnotą. To do niego należą zadania pobudzania i koordynowania wspólnotą wierzących. Oprócz samej techniki można wskazać także kwestię ducha, czyli więzi, jaka tworzy się w relacjach międzyludzkich, szczególnie w dialogach celebracyjnych. Domaga się ona pewnej bogatej świadomości wiary i miłości oraz serdecznego otwarcia na przyjęcie i dialog. Dlatego potrzebna jest również odpowiednia ekspresja, wyważona, ale ujęta w pewne ramy otwartości oraz wyrażania uczuć i emocji²⁰.

Ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego wskazuje na niezwykle ważną cechę, jaką powinien posiadać przewodniczący liturgii, a mianowicie odpowiednią godność osobistą, przejawiającą się we właściwym sposobie bycia, adekwatnym wykonywaniu gestów. Niezwykle pomocne jest właściwe modulowanie głosu, ekspresyjne spojrzenie, zdolności adaptacyjne, wycucie rytmu czy poczucie piękna. A zatem wszystkie predyspozycje naturalne winny współpracować z daną

¹⁸ *Konstytucja o liturgii świętej Sacrosanctum Concilium* s. 51.

¹⁹ W. KARPIEL. *Jak celebrować liturgię. Wskazówki ks. Franciszka Blachnickiego dla kapłanów i nie tylko*. Kraków 2012 s. 9-10.

²⁰ SORRENTINO. *Sztuka przewodniczenia celebrazjom liturgicznym* s. 68-69.

przez Boga łaską, aby powierzony kapłanowi lud tym lepiej mógł uczestniczyć w celebracji liturgicznej²¹.

Trzeba pamiętać o tym, że styl celebracji i przewodniczenia nie wynika z działania tylko jednej osoby, liturgia zakłada relację, dialog, wymaga wspólnoty jako punktu odniesienia. Do właściwego jej sprawowania oprócz celebransa potrzebni są także odpowiednio przygotowani współpracownicy oraz wrażliwe i aktywne zgromadzenie. Nie wolno zapomnieć o istotnych elementach, predyspozycjach tworzących styl celebracji. Chodzi o głos i gesty przewodniczącego. Oprócz tego wymaga się odpowiedniego zachowania zgromadzenia. Przedmioty liturgiczne, właściwe światło oraz wszelkie inne uwarunkowania służące lepszemu duchowi modlitwemu w świątyni, w tym np. szaty liturgiczne, przystrojenie kwiatami, odpowiednie nagłośnienie wskazują na właściwą atmosferę i ducha modlitwy, jakie panują w świątyni, szczególnie podczas celebracji. Tym, co winno charakteryzować samego celebransa, jest spokój i skupienie, zdolność komunikowania przez gesty oraz niepochojne i niegwałtowne słowa. Musi on wykazywać się widocznym poczuciem umiaru, czujną uwagą, dyskretnym i odpowiednim podzieleniem zadań, właściwym ustawieniem elementów potrzebnych do akcji liturgicznej. Pomimo celebrowania tego samego misterium paschalnego, tych samych słów, gestów, żadna celebacja nie jest identyczna, gdyż zaleca się, aby włączyć w każdorazowo sprawowaną celebację zdrową i potrzebną kreatywność, która jest charakterystyczna dla tradycji sprawowania Mszy św. od początku istnienia Kościoła, z zachowaniem wierności normom i adaptacją do wymagań celebrujących wspólnot²².

ZAKOŃCZENIE

Sobór Watykański II dokonał wielu istotnych zmian w znacznym stopniu dotyczących liturgii. Od początku ojcowie soborowi mieli na celu właściwe dostosowanie liturgii do nowych aspektów życia, przy niezmienności głównych cech samej celebacji. W sposób istotny działania Soboru przyczyniły się do rozszerzenia świętych czynności na większą rzeszę ludzi, pragnących czynnie i świadomie uczestniczyć w życiu Kościoła. Chodziło zatem o odnowienie liturgii, nie zaś zamianę rytu. Choć wprowadzenie pojęcia *novus ordo Missae* (porządek celebrowania Mszy obrządku łacińskiego promulgowany w 1969 r. przez papieża Pawła VI konstytucją apostolską *Missale Romanum*) wskazywał na to, jednak ojcom soboru nie chodziło o tak radykalną zmianę.

Zmiany soborowe pociągały za sobą różnorodne rozumienie nowych przepisów, co spowodowało szereg błędów i nadużyć. Aby je wyeliminować, ustalono

²¹ *Ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego* s. 30.

²² SORRENTINO. *Sztuka przewodniczenia celebracjom liturgicznym* s. 70-72.

kwestie niezmiennie w celebrowaniu Mszy św. oraz te, które mogły ulec modyfikacjom bądź można było je ominąć. W zasadniczy sposób trzon i istotne elementy liturgii nie mogą nigdy ulec zmianie, także istotne słowa nie mogą być zniekształcane bądź pomijane. Istnieje również w czasie Mszy św. szereg miejsc, które wręcz domagają się kreatywności i pewnej ekspresji przewodniczącego. Dlatego tak ważna jest właściwa postawa celebransa, który poprzez indywidualny wysiłek i otwarcie na łaskę Bożą powinien wypracować w sobie odpowiednie ludzkie i duchowe predyspozycje oraz cechy, aby *ars celebrandi* – przepełniona ładem, porządkiem i pięknem – stała się wyrazem głębokiego szacunku dla *sacrum*.

RESPONSIBILITY OF CELEBRANT FOR THE BEAUTY OF LITURGY

Possibility of adaptation after Vatican Council II

S u m m a r y

Priest – chairman of the divine liturgy is responsible for celebrating of cult. He should serve the liturgy in such way so that he himself and the believers participate in it consciously and actively. Essential feature creating the harmony between that what is divine and human in the liturgy is not only fulfilling the liturgical regulations but whole attitude of the celebrant including internal formation of the priest and his personal culture. Participant of liturgical actions is to realize that the person who serves usually lives and breathes them.

Tłum. Jarosław Sempryk

Słowa kluczowe: celebracja liturgiczna, Msza św., celebrans, posoborowa reforma liturgii, piękno liturgii.

Key words: liturgical celebration, Holy Mass, celebrant, post conciliar reform of liturgy, beauty of liturgy.